

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
ГЈУКАТА КУШТЕТУЕСЕ
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 16. aprila 2014. god.
Br.ref.:AGJ 565/14

PRESUDA

u

slučaju br. KI187/13

Podnositelj

N. Jovanović

Ocena ustavnosti neizvršenja odluke Žalbenog veća Vrhovnog suda, GSK-KPA-A-001/12 od 8. maja 2012. god., i odluke Komisije za imovinske zahteve Kosova br. KPCC/D/A/114/2011 od 22. juna 2011. god.,

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Enver Hasani, predsednik
Ivan Čukalović, zamjenik predsednika
Robert Carolan, sudija
Altay Suroy, sudija
Almiro Rodrigues, sudija
Snezhana Botusharova, sudija
Kadri Kryeziu, sudija
Arta Rama-Hajrizi, sudija

Podnositelj zahteva

- Zahtev je podnela gđa N. Jovanović (u daljem tekstu: podnositelj zahteva) sa prebivalištem u Beograd, Republika Srbija.

2. Podnositelj zahteva traži da se njen identitet ne otkrije.

Osporena odluka

3. Podnositelj zahteva osporava neizvršenje odluke Žalbenog veća Vrhovnog suda GSK-AKP-001/12 od 8. maja 2012. god., (u daljem tekstu: Žalbeno veće) i odluke Komisije za imovinske zahteve Kosova, br. KPCC/D/A/114/2011 od 22. juna 2011. god., (u daljem tekstu: odluka KIZK).

Predmetna stvar

4. Predmetna stvar ovog zahteva je ocena ustavnosti u vezi sa neizvršenjem odluke Žalbenog veća GSK-AKP-A-001/12 od 8. maja 2012. god., i odluke KIZK-a br. KPCC/D/A/114/2011 od 22. juna 2011. god., u odnosu na zahtev br. 16008 koji je podnositelj zahteva podnela Kosovskoj Agenciji za imovinu 23. avgusta 2005. god.
5. Podnositelj zahteva tvrdi da su joj kao posledica neizvršenja gore navedenih odluka povređena ustavna prava garantovana: članom 3 [Jednakost pred Zakonom], članom 31 [Pravo na Pravično i Nepristrasno Suđenje], članom 32 [Pravo na Pravno Sredstvo], članom 46 [Zaštita Imovine], članom 53 [Tumačenje Odredbi Ljudskih Prava], članom 54 [Sudska Zaštita Prava], kao i relevantnim članovima Evropske konvencije za ljudska prava (u daljem tekstu: EKLJP) član 6 stav 1 [Pravo na pravično suđenje], član 13 [Pravo na delotvorni pravni lek], član 14 [Zabranu diskriminacije], član 1 Protokola 1 EKLJP [Zaštita imovine].
6. Između ostalog, podnositelj traži od Suda uvođenje privremene mere.

Pravni osnov

7. Član 113.7 Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), član 27 i 47 Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo br. 03/L-121 (u daljem tekstu: Zakon), pravila 55 i 56 (1) Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik o radu).

Postupak pred Sudom

8. Dana 29. oktobra 2013. god., podnositelj je podnela zahtev Sudu.
9. Dana 4. novembra 2013. god., predsednik Suda je odlukom br. GJR. KI187/13, imenovao sudiju Ivan Čukalović za sudiju izvestioca. Istog dana, predsednik Suda je odlukom br. GJR. KI187/13, imenovao Veće za razmatranje sastavljenou od sudija: Altay Suroy (predsedavajući), Snezhana Botusharova (član) i Arta Rama-Hajrizi (član).
10. Dana 20. novembra 2013. god., o registrovanom zahtevu Sud je obavestio: podnosioca zahteva, Kancelariju za pravnu pomoć u Gračanici, na predlog podnosioca; Kosovsku agenciju za imovinu (u daljem tekstu: KAI), Žalbeno veće i g. L.F. kao zainteresovanu stranku.

11. Dana 22. novembra 2013. god., Sud je tražio dodatna objašnjenja od KAI u vezi sa slučajem.
12. Dana 20. januara 2014. god., Veće za razmatranje, nakon izveštavanja slučaja sudijskog izvestioca, zaključio je da od KAI treba tražiti dodatno razjašnjenje.
13. Dana 23. januara 2014. god., predsednik Suda je predložio Sudu u punom sastavu održavanje javne rasprave u vezi sa daljim razjašnjenjem slučaja. Predlog predsednika je jednoglasno podržan od strane svih prisutnih sudijskih poslanika na ovoj sednici i odlučeno je da se javna rasprava održi u ponedeljak 10. marta 2014. god.
14. Dana 30. januara 2014. god., Sud je na zahtev Veća za razmatranje, od 20. januara 2014. god., tražio od KAI da podnese svoj odgovor u vezi sa dodatnim razjašnjenjem.
15. Dana 10. februara 2014. god., KAI je podnela svoj odgovor na zahtev.
16. Dana 11. februara 2014. god., Sud je pozvao Kosovsku agenciju za imovinu, u svojstvu suprotne stranke, da učestvuje na javnoj raspravi zakazanoj za 10. mart 2014. god., sa početkom u 10:00 časova. Istog dana, poziv na učešće na raspravi, 10. marta 2014. god., je dostavljen podnosiocu zahteva, gđi N. Jovanović, i Kancelariji za pravnu pomoć u Gračanici, na njenu preporuku.
17. Dana 19. februara 2014. god., Sud je primio telefonski poziv od strane KAI u vezi sa potvrđivanjem učešća na javnoj raspravi, 10. marta 2014. god. KAI će na ovoj raspravi predstavljati gđa Mirvete Sopjani i gđa Florie Kika.
18. Dana 10. marta 2014. god., predsednik Suda je potvrdio učešće zastupnika podnosioca zahteva i predstavnika KAI na ovoj javnoj raspravi. Podnosioci zahteva su zastupali njena čerka gđa Dragana Jovanović i gđa Rastko Brajković. Dok su KAI predstavljale gđa Mirvete Sopjani i gđa Florie Kika. Rasprava je počela u 10:00 časova i završila se u 12:35 časova.
19. Dana 1. aprila 2013. god., Sud je glasao o prihvatljivost i meritumu zahteva.

Pregled činjenica

20. Dana 23. avgusta 2005. god., podnositelj zahteva je podnela zahtev KAI protiv g. L. F. radi utvrđivanja prava na posedovanje nepokretne imovine u naselju Sofalija u Prištini, upisane u posedovnom listu br. 361 u Prištini.
21. Dana 22. juna 2011. god., KIZK, odlukom br. KPCC/D/A/114/2011, zahtev br. 16008, konstatuje da je podnositelj zahteva nosilac prava svojine i nalaže da bilo koje lice koje koristi imovinu da napusti istu u roku od 30 (trideset) dana, u suprotnom biće iseljeno na silu.
22. Štaviše, odluka KIZK, odnosno zahtev br. 16008, namenjena podnosiocu zahteva, glasi:

„Zahtev broj 16008

Podnositelj zahteva N. Jovanović je podneta zahtev u svojstvu nosioca imovinskog prava. Podnositelj zahteva izjavljuje da je ona vlasnik predmetne imovine na osnovu posedovnog lista broj 361 i ugovora o poklonu iz 1980 godine, koji potiče od njene preminule majke Leposavice Savke. Oba dokumenta su pozitivno verifikovani od strane izvrsnog sekretarijata. Podnositelj zahteva navodi da joj je imovina zauzeta bez njene saglasnosti i da je stambena građevina podignuta na imovini bez njenog pristanka. Na osnovu notifikacije predmetne imovine od strane izvrsnog sekretarijata, takva građevina postoji. Trenutni stanar imovine, g. L. F. (tuženik), navodi da je negde 2000. godine, kontaktiran od strane nepoznatog lica koji je sebe predstavio kao vlasnika predmetne imovine. On je zaključio kupoprodajni ugovor sa ovim licem i navodi da mu je isplatio 2.000 DM, kao depozit. Nije bilo više isplata. Tuženik navodi da je kasnije saznao da lice od koga je kupio predmetnu imovinu nije vlasnik imovine i još navodi da je u kontaktu sa podnosiocem zahteva preko advokata kako bi pregovarao oko kupovine imovine.

[...]

Komisija smatra da je tuženik bio svestan činjenice kada je zauzeo predmetnu imovinu da mu ta imovina ne pripada i da nema dozvolu da koristi imovinu. Tuženik mora shvatiti isto da je građenje stambene imovine na imovini nezakonito, i da on stoga nema pravo nad predmetnom imovinom. Prema tome, zahtev podnosioca zahteva se odobrava i izdaje se nalog za iseljenje prema gore navedenom.“

23. Dana 14. decembra 2011. god., g. L. F. ulaže žalbu Žalbenom veću na odluku KIZK navodeći da je odluka netačna i nepotpuna.
24. Dana 8. maja 2012. god., Žalbeno veće, presudom GSK-KPA-A-001/12, odbija žalbu z. L. F., jer je žalba uložena van roka i da za njegovo kašnjenje g. L. F. nije pružio neko prihvatljivo opravdanje. Sledi obrazloženje presude:

„Dana 22. juna 2011. godine, odlukom KPCC/D/A/114/2011 (u vezi predmeta upisanim u KAI pod brojem KPA16008) Komisija je odlučila da je zahtev gđe N. S. Jovanović osnovan, kao i da je ona vlasnik predmetne imovine te je naredila tuženoj da napusti istu“.

KAI je obrazložila da je podnositelj zahteva uspešno dokazao svoje svojinsko pravo. KAI je smatra "da je tužena strana bila svesan činjenice da je zauzela predmetnu imovinu da mu ta imovina ne pripada i da nema dozvolu da koristi imovinu. Tužena strana mora shvatiti isto da je građenje stambene imovine na imovini nezakonito i da on stoga nema pravo nad predmetnom imovinom“.

Tužena strana (u daljem tekstu: žalilac) je primio odluku KPCC/D/A/114/2011 (u vezi predmeta upisanim pred KAI pod brojem KPA 16008) dana 08. novembra 2011. godine. Dana 14. decembra 2011. godine, on je uložio žalbu, navodeći da je odluka netačna i nepotpuna.

On ne osporava da je podnositelj zahteva vlasnik katastarske parcele br. 748/1 u površini od 18 ari i 41 kvadratnih metara, ali on tvrdi da on

poseduje ovu zemlju od 2000. godine, te i da je izgradio 3 dvospratne porodične kuće. On se odnosi na povredu Zakona o osnovnim svojinskim odnosima (Službeni list SFRJ br. 6/80). Žalilac tvrdi da „pošto je prošlo 3 godine od kada su izgrađene zgrade/kuće...one (vlasnik zemljišta) mogu se jedino raspitati o tržišnoj ceni zemljišta – njihove parcele ali ne povraćaj zemljišta“. On takođe tvrdi da rušenje zgrade ne može biti društveno opravданo te da vlasnik jedino može da traži isplatu. Žalilac se odnosi na članove 2 i 5. Zakona o osnovnim svojinsko pravnim odnosima ali očigledno je da je nabranjanje koje on predlaže pogrešno, jer odredbe na koje se on odnosi su u članu 25, stav 2 i 5 navedenog zakona“.

[...]

Pravno obrazloženje:

Žalba je neblagovremena (član 186. 2 Zakon br. 03/L-006 o Parničnom postupku). Član 12.1 UNMIK Uredbe 2006/50 zamenjene Zakonom br. 03/L-079 predviđa sledeće: „U roku od trideset (30) dana kada Kosovska agencija za imovinu obavesti strane o odluci Komisije o zahtevu, strana može preko Izvršnog sekretarijata Kosovske agencije za imovinu da podnese Vrhovnom суду Kosova žalbu na tu odluku“.

Žalilac je primio odluku dana 8. novembra 2011. godine. Prema tome, završni rok je bio 8. decembar 2011. godine. Dok , žalilac je uložio žalbu dana 14. decembra 2011. godine, što znači nakon isteka roka. Isti nije dao nikakvo opravdanje te Sud ne primećuje nijedan razlog kašnjenja.

Prema tome, žalba se treba odbaciti pošto je ista neprihvatljiva na proceduralnim osnovama (član 13.3 pod paragraf (b) UNMIK Uredba 2006/50 zamenjene Zakonom br. 03/L-079).

Shodno tome, ne treba odlučiti da li su i kako odredbe člana 25, stav 2 i 5 Zakona o osnovnim pravno imovinskim pitanjima (Službeni list SFRJ br. 6/80) primenjive u ovom predmetu.“

25. Dana 14. novembra 2012. god., podnositelj podnosi zahtev KAI za povratak imovine u posedovanje. Podnositelj u svom zahtevu naglašava da je njeno pravo u vezi sa spornom imovinom potvrđeno odlukom KIZK br. KPCC/D/A/114/2011, zahtev br. 16008 i presudom Žalbenog veća GSK-AKP-A-001/12.
26. Dana 5. juna 2013. god., KAI je dopisom Ref. br. 00906/13/fk, odgovorio podnositelju zahteva, gde naglašava složenu situaciju oko navedene imovine zbog izgradnje objekata, onemogućavajući trenutno rušenje tih objekata. Između ostalog, KAI pruža podnositelju zahteva mogućnost posredovanja preko njenih obučenih predstavnika: „Agencija može da posreduje između Vas i korisnika imovine kako bi se pronašlo mirno rešenje za korišćenje Vaše imovine. Agencija ima obučene posrednike“.
27. Dana 11. jula 2013. god., podnositelj je podnela dopis Nadzornom odboru KAI, u kome se ona žali na rad Izvršnog sekretarijata KAI zbog neizvršenja presude Žalbenog veća GSK-AKP-A-001/12 i odluke KIZK br. KPCC/D/A/114/2011, zahtev br.16008, ali se iz spisa predmeta ne primećuje da je dobila neki odgovor.

28. Dana 19. avgusta 2013. god., podnositelj zahteva je dostavila dopis Kancelariji disciplinskog tužioca u kome je izrazila nezadovoljstvo u vezi sa kašnjenjem izvršenja predmeta od strane Sekretarijata KAI.
29. Dana 3. oktobra 2013. god., podnositelj zahteva je od Kancelarije disciplinskog tužioca primila dopis br. KDT/13/zp/892, preko koga je obaveštena da Kancelarija disciplinskog tužioca „nema zakonski mandat (nadležnost) da istražuje moguće neprofesionalno ponašanje (zanemarivanje) zaposlenih u KAI“.

Odgovori KAI

30. Dana 22. novembra 2013. god., Sud je tražio od KAI dodatna objašnjenja u vezi sa ovim slučajem i s tim u vezi, 26. novembra 2013. god., dobio je sledeći odgovor:

„Na osnovu Uredbe UNMIK-a br. 2006/50, izmenjene i dopunjene Zakonom br. 03/L-079, odnosno Poglavlje 5, člana 15: „Pravni lekovi za izvršavanje odluke mogu da sadrže, ali nisu ograničeni na iseljavanje, stavljanje imovine pod upravu, sporazum o izdavanju, zaplenu i rušenje nezakonito podignutih građevina i aukciju“. Agencija osim iseljenja primenjuje i druga pravna sredstva za izvršenje odluka predviđenih Operativnom standardnom procedurom, kao što su: iseljenje, stavljanje imovine pod upravu, sporazum o izdavanju, zaplena i rušenje nezakonito podignutih objekata, zaplena sa nadoknadom, eksproprijacija, postavljanje servituta, posredovanje i licitacija.

Agencija, na osnovu gore navedenog zakona na snazi, i, takođe, imajući u vidu kompleksnu prirodu slučajeva, kada su na imovini koja je predmet zahteva, izgrađeni novi objekti/strukture i kako bi se uklonile štetne okolnosti, za stranke i druge slične predmete, a i za slučaj gđe N. Jovanović, je počelo sa primenom pravnog sredstva posredovanje bez predrasuda.

U vezi sa zahtevom KPA 16008, gđa. N. Jovanović je ponovo obaveštena od strane službenika Agencije 3. septembra 2013. god., i njoj je ponuđeno posredovanje kao sredstvo za rešavanje predmeta, ali ona je to ponovo odbila.

Obaveštavamo Vas da je izvršenje odluke preko pravnog sredstva, rušenje nezakonitih struktura“ u ovoj fazi nemoguće od strane Agencije, zbog nedostatka finansijskih sredstava za angažovanje kompanije za rušenje objekata. Agencija je u predlog budžetu za 2014. godinu tražila fondove za ovu svrhu i ako se oni usvoje, počeće sa sprovođenjem ovog pravnog sredstva radi sprovođenja odluka”.

31. Dana 30. januara 2014. god., Sud je tražio od KAI, da podnese svoj odgovor u vezi sa pitanjem predloženim od strane članova Veća za razmatranje i Suda u punom sastavu na sednici od 20. januara 2014. god.
32. Dana 10. februara 2014. god., Sud je primio od KAI sledeći odgovor:

„Kosovska agencija za imovinu (Agencija) želi da vas obavesti da smo primili vaše pismo od 30. januara 2014. god., br. 160/14/ZL, u kome tražite informacije u vezi sa sprovođenjem zahteva KPA16008, podnetim Agenciji od strane gđe N. Jovanović.

Na osnovu Uredbe UNMIK-a br. 2006/50 o osnivanju Kosovske agencije za imovinu (Agencija) izmenjene i dopunjene Zakonom br. 03/L-079 usvojenim od strane Skupštine Republike Kosova, Agencija ima nadležnost da prizna i preko komisije za imovinske zahteve da reši zahteve koji su vezani sa imovinskim sporom i zahteve koji uključuju prava na korišćenje imovine, koje uključuju okolnosti direktno povezane ili koje rezultiraju iz oružanog konflikta koji se desio na Kosovu između 27. februara 1998 i 20. juna 1999. godine.

Kao što smo vas i ranije obavestili, Agencija nema kapaciteta da ruši objekte izgrađene na usurpiranim imovinama. Iz tog razloga, tražili smo finansijska sredstva iz budžeta Kosova radi angažovanja kompanija za obavljanje ovih poslova, odnosno sprovođenja ovog pravnog sredstva sprovođenja odluka, ali nažalost, zahtev Agencije nije usvojen. Čim obezbedimo potrebna finansijska sredstva, Agencija će početi sa sprovođenjem odluke Komisije sa prioritetom, ali ne možemo pružimo određeni datum kada će se ovi zahtevi okončati. Agencija ulaže maksimalne napore i nastaviće i dalje da traži mogućnosti za sprovođenje ovih slučajeva.

Zahvaljujemo na vašoj saradnji i ako vam je potrebna dodatna informacija ili objašnjenje, molimo vas ne ustručavajte se da nas kontaktirate“.

Tvrđnje podnosioca zahteva

33. Podnositelj zahteva tvrdi da su joj neizvršenjem odluke Žalbenog veća i odluke KIZK povređena ustavna prava zagarantovana članovima: 24, 31, 32, 46, 54; članovima 6, 13, 14 EKLJP i članom 1 Protokola 1 EKLJP.
34. Dalje, podnositelj zahteva traži od Suda: 1) da se dosudi pravo na povratak imovine; 2) da se dosudi naknada za pretrpljenu štetu zbog povreda ljudskih prava apelantkinje zagarantovanih Ustavom Kosova; 3) da se dosudi po 300.000.00 evra za materijalnu štetu koja je počinjena aplikantkinji, odnosno 30.000,00 evra, za nematerijalnu štetu koja je po svojoj prirodi nemerljiva, po osnovi povrede ljudskih prava; i 4) da se dosuđeni iznosi isplate odmah po objavlјivanju Odluke/Presude Ustavnog suda Kosova.“

Navodi zastupnika podnosioca zahteva u javnoj raspravi, održane 10. marta 2014. godine

35. U ovoj javnoj raspravi, podnositelj zahteva je predstavljena od strane gđe Dragane Jovanović (ćerka podnosioca zahteva) i g. Rastka Brajkovića (ovlašćeni zastupnik, Kancelarija za pravnu pomoć u Gračanici). Gđa D. Jovanović je na ovoj javnoj raspravi izjavila da je: 1999. godine, ona zajedno sa svojim sinom i majkom (podnosiocem zahteva) otišla sa Kosova, napuštajući svoju imovinu.

Kasnije su saznali da su se na njihovoj imovini izgradile kuće. „Nakon četiri (4) meseca smo saznali ime osobe koja je izgradila kuće na našoj imovini. Nakon toga smo se obratili KAI, i dostavili smo naše dokaze u vezi sa imovinom (nepokretnošću) u površini od 0.18 ha. KAI je na osnovu dokumenata predatih od strane moje majke (podnositac zahteva) utvrdila da je ona legitimni vlasnik pomenute imovine. Nakon toga, KAI nas je obavestila da je vlasništvo nad nepokretnošću osporeno od strane lica koje je na ovoj nepokretnosti izgradilo kuće“. U ovom slučaju gđa D. Jovanović zahteva da se pitanje njene nepokretnosti reši pravilno od strane kosovskih institucija.

36. Zastupnik podnosioca zahteva, između ostalog tvrdi da: *podnositac zahteva, sa svim dostavljenim dokazima, za dugo vreme nije mogla da ostvari svoje pravo na imovinu, još od 1999. godine, odnosno još od 2007. godine, kada se obratila KAI radi utvrđivanja vlasništva. Ako se dokumentacija koja je dostavljena posmatra sa pravne tačke gledišta, primećuje se da u vezi sa ovom imovinom ne postoje sporni elementi. Čitav postupak je trajao na neopravdan način. Uzimajući u obzir izvršenje sudske odluke, kao što to utvrđuje sudska praksa ESLJP, posebno se pozivam na slučaj Hornsby protiv Grčke, u kojem se navodi da je izvršenje sudske odluke sastavni deo prava na pravično suđenje, i kao delotvorno pravno sredstvo ne treba ostati samo na papiru, već se treba ostvariti i u praksi. U ovom slučaju postoji povreda prava na pravično suđenje, imajući u vidu i prirodu slučaja i sve dokaze, kao i neopravdano trajanje svih postupaka. Još od donošenja odluke pa sve do danas, odluka KAI nije izvršena. Sve ostalo predstavlja prazno formulisanje koje ne dovodi do uživanja prava na obraćanje sistemu za sudsку zaštitu, za stečena prava. Na kraju, uzimajući u obzir odgovor KAI o tome da nemaju dovoljno budžetskih sredstava, smatram da će doći do dugogodišnjeg odugovlačenja krivicom ovog organa koje je nadležno za pružanje zaštite ovim licima, dakle jasno je da se ne može очekivati da će se ovakav slučaj rešiti za kratko vreme.*

Navodi zastupnika KAI u javnoj raspravi, održane 10. marta 2014. godine

37. U ovoj javnoj raspravi, zastupnik KAI je između ostalog naglasila da: *na osnovu Uredbe UNMIK-a br. 2006/50, dopunjeno Zakonom br.03/L-079 za KAI, KAI je nadležna da rešava takve slučajeve. Komisija za imovinske zahteve Kosova (KIZK) u okviru KAI, rešava zahteve stranaka koji se odnose na oružani sukob, od februara 1998. godine, sve do 20. juna 1999. godine. Među ovim slučajevima, u KAI, predmet razmatranja je bio i zahtev gđe N. Jovanović.*

Odlukom KIZK (KPCC/D/A/114/2011, zahtev br. 16008) gđi N. Jovanović je priznato pravo na vlasništvo pomenute imovine. Ovom odlukom je naloženo g. L.F. i svakom drugom licu koje je usurpiralo imovinu da je oslobole u roku od 30 dana, od dana uručivanja tog naloga. O ovoj odluci su stranke blagovremeno obaveštene. Nakon toga, g. L.F. je uložio žalbu protiv odluke KIZK Žalbenom veću Vrhovnog suda za pitanja koja se odnose na KAI. Žalbeno veće je 08. maja 2012. godine donelo odluku kojom je odbijena žalba g. L.F., i tom prilikom je odluka KIZK postala pravosnažna. Na osnovu prakse, KAI je nakon uručivanja odluke od strane Žalbenog veća, odmah obavestila stranke u postupku, i preduzela radnje za izvršenje odluke u roku od 15 dana nakon obaveštavanja stranaka. Međutim, usled nastalih okolnosti KAI nije

uspela da izvrši odluku KIZK, zbog izgradnje novih struktura na pomenutoj imovini, reč je o novim kućama. Prepreke su nastale zato što, da bi KAI predala nepokretnost u vlasništvo legitimnom vlasniku, potrebna su joj dodatna budžetska sredstva za rušenje izgrađenih kuća. Osim rušenja struktura, KAI na osnovu zakona, poseduje ostala pravna sredstva na raspolaganju, kao što je sredstvo posredovanja. KAI, usled nedostatka finansijskih sredstava nije uspela da izvrši odluku, zato što je budžet bio usvojen, i iz tih razloga KAI je 21. oktobra 2013. godine zatražila od Ministarstva finansija usvajanje dodatnog budžeta za 2014. godinu, koji bi obezbedio performansu KAI i njen mandat, ali, „iako su naši zahtevi bili opravdani, Ministarstvo finansija nije usvojilo zahtev za dodatni budžet“. KAI je u cilju izvršenja odluke KIZK, dana 05. juna 2013. godine kontaktirala gđu N. Jovanović, i obavestila je o okolnostima slučaja, i zatražila od nje da prihvati sredstvo posredovanja, na način kako bi se pitanje nepokretnosti rešilo sporazumno na prijateljski način. Međutim, gđa N. Jovanović je odbila naš zahtev. Drugi napor je učinjen septembra 2013. godine, ali dobili smo isti odgovor. Važno je istaći da je KAI, pre nje, imala 42.600 slučaja. Sličnih zahteva kao gđe N. Jovanović, KAI ima samo 21, gde je 14 od njih pristalo na sredstvo posredovanja.

Komentari zastupnika podnosioca zahteva na tvrdnje zastupnika KAI

38. Zastupnik podnosioca zahteva je tvrdio da: *KAI je imala dovoljno vremena da reši ovu pravnu stvar, međutim, reagovala je nakon što je gđa N. Jovanović podnela zahtev Ustavnom суду. Podnosiocu zahteva je rečeno da KAI nema dovoljno finansijskih sredstava za izvršenje odluke KIZK. Ovo je i suština ove žalbe. Uopšte nije sporno sredstvo posredovanja, možda bi i sama podnositeljica zahteva bila zainteresovana za ovo pravno sredstvo. Po anglosaksonском праву у овој ситуацији не постоји jednakost stranaka, зато што се једној stranki 15 година за redom osporava право на власништво имовине, док друга странка на незаконит начин profitira sa imovine podnosioca zahteva. Pozivam se na slučaj Dogan protiv Turske, где je postojalo kršenje права raseljenih stranaka, iako su postojali postupci za prevazilaženje тога.*

Odgovori stranaka na pitanja Suda

39. Zastupnik podnosioca zahteva je izjavio da je: *zahtev zasnovan на članu 31, 32, 46, 53 и 54 Устава, и да се ове одредбе могу повезати са чланом 6, 8, 13 и чланом 1 Протокола 1 ЕКЛЈП. Њавише он да је изјава представника KAI је утврђено да је Агенција надлеžна за изvršenje пomenute odluke, али изгледа да она није предвидела како доћи до тога, зато што није тачно утврдила рокове за остваривање овог права. Ми smo у нашој жалби неколико пута пomenuli da je izvršenje sudske odluke element prava na pravično sudjenje. Razlog zbog kojeg je odbijeno posredovanje je bilo predugo trajanje i dobijanje na vremenu od strane KAI, dakle, zbog toga je odbijeno sredstvo posredovanja od strane podnosioca zahteva. KAI nije imala jasniju platformu о tome шта ће се desiti ako posredovanje ne буде успело. Такође, KAI nije predvidela finansijska sredstva за rušenje izgrađenih kuća. Ово је требало да се ranije uredi postupcima, nakon тога је поднosiocu zahteva rečено да nažalost nema finansijskih sredstava за rušenje ovih kuća. Ова činjenica nas je naterala да се обратимо Устavnому суду ulaganjem наše жалбе. Гђа D. Jovanović je ovom*

prilikom dodala: „*Mi nismo bili protiv posredovanja, nije da nismo tako nešto želeli, ali ova ponuda nije postojala od početka i nije bila ubedljiva*“.

40. Gđa D. Jovanović je između ostalog izjavila: „*Mi ne želimo da se bilo kome ruše kuće, nego želimo opravdanu naknadu za tu parcelu, apsolutno se ne slažem sa tim da ikome se kuće ruše*“. Zastupnik podnosioca, zahteva dalje objašnjava da je: *odgovor podnosioca zahtev jasan, što znači da želi efektivno posredovanje..* Zastupnici KAI su se odgovorili da je: *imovina posećena nekoliko puta i da je g L. F. ponovo obavešten o odluci Žalbenog veća Vrhovnog suda, i da mu je naloženo da osloboди imovinu gđe N. Jovanović, međutim to se nije dogodilo.* Dalje, predstavnici KAI navode da: *u slučajevima kada isteravanje nije moguće, KAI koristi ostala sredstva na raspolaganju, kao što je posredovanje. O nastaloj situaciji je podnositelj zahteva obaveštena dana 05. juna 2013. godine, i od nje je zatraženo da prihvati sredstvo posredovanja. Podnositelj zahteva je jula 2013. god., podnela dopis u kojem je navela da se ne slaže sa posredovanjem. KAI je opet kontaktirala podnosioca zahteva 3. septembra 2013. god., i od nje je opet zatraženo da prihvati posredovanje.*
41. Predstavnice KAI su navele da: je KAI jedini nadležni organ za izvršenje odluka Žalbenog veća Vrhovnog suda i Komisije za imovinske zahteve Kosova (KIZK). U odnosu sa postupcima posredovanja zastupnici KAI tvrde da: *ako se stranke slože sa posredovanjem, tada će KAI doneti odluku koju će uručiti strankama. Postupci predviđaju da se posredovanje izvrši u nekoliko faza, obično tri do pet sednica. Ako stranke postignu sporazum u ovom slučaju, mandat KAI se okončava. Ako se postignut sporazum ne poštuje, stranke mogu pokrenuti druge sudske postupke. [...]: kada sporazum ne uspe, onda KAI primenjuje ostala sredstva na raspolaganju za rušenje struktura izgrađenih na tu imovinu. Predstavnice KAI na kraju sednice su izjavile da je KAI spremna da od narednog dana, 11. marta 2014. god., sproveđe sredstvo posredovanja.*
42. Međutim, od 11. marta 2014. god., do dana odlučivanja o ovom slučaju Sud nije dobio nijednu informaciju od KAI u vezi sa preduzetim radnjama.

Prihvatljivost zahteva

43. Kako bi Sud bio u stanju da reši zahtev podnosioca, prvo treba da oceni da li je podnositelj zahteva ispunila uslove prihvatljivosti koji su utvrđeni Ustavom i dodatno obrazloženi Zakonom i Poslovnikom o radu.
44. U vezi sa zahtevom podnosioca, Sud se poziva na član 113.7 Ustava koji propisuje: „*Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom*”.
45. U ovom kontekstu, podnositelj zahteva je iscrpela sva pravna sredstva propisana zakonom i u nedostatku drugog delotvornog sredstva na raspolaganju, ona se obratila Ustavnom sudu sa zahtevom za izvršenje presude GSK-KPA-A-001/12 od 8. maja 2012. god., Žalbenog veća, kojom je ostavljena na snazi odluka br. KPCC/D/A/114/2011 od 22. juna 2011. god., KIZK.

46. Sud se takođe, poziva i na član 49 Zakona koji propisuje: „*Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnositac primio sudsku odluku. U svim ostalim slučajevima, rok počinje na dan javnog objavljivanja odluke ili akta*”.
47. Sud, u ovom slučaju želi da naglasi da se uslov podnošenja zahteva u roku od četiri (4) meseca ne primenjuje u slučaju neizvršenja odluka javnog organa (vidi *mutatis mutandis Iatridis protiv Grčke, br. 59493/oo, ESLJP, Presuda od 19. oktobra 2000. godine*). ESLJP izričito naglašava da se u sličnoj situaciji koja se pojavljuje u slučaju *Iatridis protiv Grčke*, pravilo roka ne primenjuje kada postoji odbijanje izvršne vlasti da se složi sa konkretnom odlukom.
48. Sud se takođe poziva na član 48 Zakona koji propisuje: „*Podnositac podnesaka je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode su mu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnositac želi da ospori*”.
49. Što se tiče ispunjavanja ovog uslova, Sud primećuje da je podnositac zahteva tačno ukazala koja ustavna prava tvrdi da su joj povređena neizvrešenjem presude Žalbenog veća i odluke KIZK, pozivajući se ovom prilikom i na praksu ESLJP o njenom slučaju.
50. Sud primećuje da podnositac zahteva na legitiman način može da tvrdi da je žrtva neizvršenja odluke KIZK koja je ostavljena na snazi presudom Žalbenog veća GSK-KPA-A-001/12 od 8. maja 2012. god.
51. Kao rezime, Sud smatra da je podnositac zahteva ovlašćena stranka: iscrpela je sva pravna sredstva; ispunila je uslov da u roku podnese zahtev kao rezultat kontinuirane situacije i da je precizno objasnila navodne povrede prava i sloboda i da se pozvala na praksu ESLJP u vezi sa ostvarivanjem njenih prava da uživa i poseduje imovinu.
52. Obzirom da je podnositac zahteva ispunila proceduralne uslove prema Ustavu, Zakonu i Poslovniku, Sud smatra da je zahtev prihvatljiv za meritorno razmatranje.

Meritum zahteva

53. Sud primećuje da podnositac zahteva tvrdi povredu ustavnih prava garantovanih članom 3 [Jednakost pred Zakonom], članom 32 [Pravo na Pravno Sredstvo], članom 46 [Zaštita Imovine], članom 53 [Tumačenje Odredbi Ljudskih Prava], članom 54 [Sudska Zaštita Prava] i relevantnim članovima Evropske konvencije za ljudska prava (u daljem tekstu: EKLJP) članom 6 stav 1 [Pravo na pravično suđenje], članom 13 [Pravo na delotvorni pravni lek], članom 14 [Zabrana diskriminacije], članom 1 Protokola 1 EKLJP [Zaštita imovine].
54. Sud će u ovom slučaju razmotriti meritum zahteva na osnovu člana 31, Ustava, u vezi sa članom 6.1 EKLJP, članom 46 Ustava u vezi sa članom 1 Protokola br. 1 EKLJP, kao i članom 54 Ustava [Sudska zaštita prava].

Što se tiče navodne povrede prava na pravično i nepristrasno suđenje

55. Sud primećuje da podnositelj zahteva u glavnom tvrdi da odgovlačenje i neizvršenje odluke Žalbenog veća GSK-AKP-A-001/12 i odluke KIZK br. KPCC/D/A/114/2011 krši njena prava na pravično suđenje.
56. U tom smislu, Sud se poziva na član 31 Ustava, koji propisuje:
 1. „*Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih*“.
 2. „*Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda*“.
57. Pored toga, član 6.1 [Pravo na pravično suđenje] EKLJP, propisuje:

„Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ... ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona“.
58. Štaviše, Sud se poziva na član 54 Ustava koji određuje:

„Svako ima pravo na sudsku zaštitu u slučaju kršenja ili uskraćivanja nekog prava koje je garantovano ovim Ustavom, kao i pravo na efikasne pravne mere ukoliko se utvrdi da je pravo prekršeno“.
59. U konkretnom slučaju, shodno Uredbi UNMIK-a br. 2006/50, izmenjene i dopunjene Zakonom br.03/L-079 Republike Kosovo, Sud konstatuje da je KAI jedini nadležni organ za izvršenje odluka Žalbenog veća Vrhovnog suda o pitanjima koja se odnose na Kosovsku Agenciju za imovinu i odluke Komisije za imovinske zahteve Kosova KAI. Ovu činjenicu su potvrdili i predstavnici KAI u javnoj raspravi održanoj 10. marta 2014. god.
60. Sud, primećuje da je odlukom KIZK KPCC/D/A/114/2011, podnositeliu zahteva priznato pravo na vlasništvo pomenute imovine. Protiv te odluke g. L. F. je uložio žalbu Žalbenom veću Vrhovnog suda. Njegova žalba je odbačena kao neblagovremena. U tom kontekstu, shvatamo da je odluka KIZK postala pravosnažna i čini presuđenu stvar.
61. U pogledu izvršenja ovih odluka, podnositelj zahteva se nekoliko puta obratila KAI, sa zahtevom da joj vrati imovinu u posedovanje. Kasnije se obratila i drugim institucijama Republike Kosovo. Podnositelj zahteva se neprekidno trudila da ostvari svoje pravo institucionalnim putem, ali to njen pravo se nije ostvarilo.
62. U tom smislu, Sud naglašava da je pravo nezadovoljne stranke da pokrene sudski postupak u slučaju neuspeha ostvarivanja stečenog prava koje je propisano članom 31 Ustava Republike Kosovo, kao i članom 6 u vezi sa članom 13 Evropske konvencije za ljudska prava (EKLJP). Bilo bi neshvatljivo da

pravosudni sistem Republike Kosovo dozvoli da pravosnažna sudska odluka ostane nedelotvorna na štetu stranke. Tumačenje gore navedenih članova se isključivo odnosi na pristup sudu. Dakle, neefikasnost postupaka i nesprovodenje odluka proizvode dejstva koja nas dovode u situacije koje nisu u skladu sa načelom vladavine prava (član 7 Ustava), načelo koje su vlasti Kosova obavezne da poštuju (vidi *odluku ESLJP u slučaju Romoshov protiv Ukrajine, podnesak br. 67534/01, presuda od 25. jula 2004. god.*).

63. Sud smatra da izvršenje odluke donete od strane suda treba posmatrati kao sastavni deo prava na pravično suđenje, pravo garantovano gore navedenim članovima (vidi slučaj *Hornsby protiv Grčke, presuda od 19. marta 1997. god., izveštaji 1997-II, f510, stav 40*). U ovom slučaju, podnositelj zahteva ne treba biti lišena koristi od pravosnažne odluke koja je doneta u njenu korist.
64. Nijedan organ ne može opravdati neizvršenje odluka u cilju ponovne ocene i obnavljanja pregleda predmeta (vidi, *Sovtransavto, Holding protiv Ukrajine, br. 48553, § 72, ESLJP 2002-VII, kao i Ryabykh protiv Rusije, br. 52854/99, § 52, ESLJP 2003-IX*).
65. Nadležni organi su obavezni da organizuju efikasan sistem za sprovođenje odluka koje su efektivne u pravnom i praktičnom pogledu i da osiguraju njihovo sprovođenje bez nepotrebnih kašnjenja (vidi *Pecevi protiv bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, br. 21839/03, 6. novembar 2008. god., Martinovska protiv bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, br. 22731/02, 25. septembar 2006. god.*).
66. Sud naglašava da nije njegova dužnost da određuje koji je najpovoljniji način da KAI, u okviru svojih nadležnosti, nalazi efikasne mehanizme izvršne prirode, u smislu ispunjavanja zakonom i Ustavom predviđenih obaveza. Međutim, svako lice ima pravo na sudsku zaštitu prava, u slučaju kršenja ili uskraćivanja nekog prava koje je garantovano ovim Ustavom ili zakonom (vidi, član 54 Ustava).
67. Stoga, teret neizvršenja i nepronalaženja odgovarajućih mehanizama za izvršenje ove pravosnažne odluke KIZK KPCC/D/A/114/2011, pada na KAI. Nedostatak izvršnih mehanizama ove institucije ni na jedan način ne treba da predstavlja razlog negiranja prava podnositelju zahteva na uživanje imovine.

Što se tiče navodne povrede prava na zaštitu imovine

68. Podnositelj zahteva tvrdi i povredu člana 46 [Zaštita Imovine] Ustava i člana 1 Protokola br. 1 EKLJP.
69. Član 46 [Zaštita Imovine] Ustava propisuje:
 1. *Garantuje se pravo na imovinu.*
 2. *Korišćenje imovine je regulisano zakonom, u skladu sa javnim interesom.*
 3. *Niko se ne može arbitralno lišiti lične imovine (...)"*

[...]

70. Član 1 Protokola br. 1 EKLJP propisuje:

„Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primeni zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korišćenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi obezbedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni“.

71. Što se tiče navodne povrede za zaštitu imovine, Sud konstatiše da odluka KIZK predstavlja legitimno očekivanje za podnosioca zahteva, da ista ima pravo na tu imovinu. Dakle, podnositelj zahteva ima pravo da na miran način uživa navedenu imovinu, kao što se garantuje članom 1 Protokola br. 1 Konvencije. Pod ovim okolnostima njoj je uskraćeno pravo da uživa i poseduje imovinu (vidi *mutatis mutandis Gratzinger i Gratzingerova protiv Republike Češke (dec.) br. 39794/98 stav 73, ESLJP 2002-VII*).

Što se tiče zahteva za uvođenje privremene mere

72. U tom smislu, Sud se poziva na član 116.2. [Pravni efekat odluka] Ustava, koji propisuje: “*Dok god je procedura u postupku pred Ustavnim sudom, sud može privremeno prekinuti primenu spornog postupka ili zakona, dok god se ne doneće sudska odluka, ukoliko smatra da je primena takvih spornih zakona može uzrokovati nepopravljivu štetu.*”

73. Sud, takođe, uzima u obzir član 27 Zakona, koji predviđa:

“Ustavni sud po službenoj dužnosti ili na zahtev stranke može doneti odluku o primeni privremenim merama u odnosu na neko pitanje koje je predmet postupka, ukoliko su te mere neophodne za otklanjanje rizika ili nepopravljive štete, ili je preuzimanje ovakvih privremenih mera u javnom interesu.”

74. Što se tiče ovog zahteva, Sud primećuje da podnositelj zahteva nije argumentovala niti dokazala kako i zašto bi joj neizvršenje odluke KIZK i dalje izazivalo nepopravljivu štetu. Zahtev o privremenoj mjeri treba argumentovati na realnoj osnovi rizika ili nepopravljive štete, čija bi vrednost bila nenadoknadiva u materijalnom i monetarnom smislu.

75. U tom pogledu, Sud nije našao realni osnov za usvajanje zahteva za uvođenje privremene mере, kao što je predviđeno članom 27 Zakona.

76. Sud želi da naglasi da su se u javnoj raspravi predstavnice KAI založile da će KAI, od 11. marta 2014. god., preduzeti konkretne mere da u razumnom roku i ubrzanim postupkom putem posredovanja, organizovati tri do pet sedница za postizanje sporazuma prihvatljivog za podnosioca, a što podrazumeva monetarnu naknadu realne vrednosti imovine. Predstavnice KAI su se, takođe,

založile da ako sporazum ne uspe, onda bi, prema primenjivom zakonu, KAI konačno primenila ostala sredstva na raspolaaganju, kao što je rušenje struktura izgrađenih od strane nelegitimnog korisnika i vraćanje imovine u posed legitimne vlasnice.

77. U tom smislu, Sud se poziva na pravilo 63 (4) Poslovnika o radu koji predviđa: “(4) *Ustavni sud u svojoj odluci može da navede način i rok za izvršenje odluke Ustavnog suda*”.
78. Stoga, u skladu sa gorenavedenim pravilom, Sud nalaže KAI da u roku od 3 (tri) meseca, ispuni svoje zalaganje o izvršenju odluke KIZK i da obavesti Ustavni sud u vezi sa preduzetim merama za izvršenje presude ovog Suda.

ZAKLJUČAK

79. U zaključku, neizvršenje odluke KIZK od strane KAI i neuspeh nadležnih organa Republike Kosovo da obezbede efikasne mehanizme u smislu izvršenja pravosnažne odluke, u suprotnosti je sa principom vladavine prava i predstavlja povredu osnovnih ljudskih prava garantovanih Ustavom.
80. Pod ovim okolnostima, Sud zaključuje da neizvršenje pravosnažne odluke KPCC/D/A/114/2011 predstavlja povredu člana 31 Ustava u vezi sa članom 6.1 EKLJP i člana 54 Ustava.
81. Štaviše, Sud konstatiše da je podnosiocu zahteva zbog odugovlačenja i neizvršenja odluke KPCC/D/A/114/2011 nepravedno uskraćeno pravo na njenu imovinu. Na taj način, pravo podnosioca zahteva na mirno uživanje njene imovine, garantovano članom 46 Ustava i članom 1 Protokola 1 EKLJP, takođe je povređeno.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članom 113.7 Ustava, članom 20 Zakona i pravilom 56 (1) Poslovnika o radu, na sednici održanoj 1. aprila 2014. god., jednoglasno:

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev prihvatljivim;
- II. UTVRĐUJE da je došlo do povrede člana 31 Ustava u vezi sa članom 6.1 EKLJP;
- III. UTVRĐUJE da je došlo do povrede člana 54 Ustava;
- IV. UTVRĐUJE da je došlo do povrede člana 46 Ustava u vezi sa članom 1 Protokola 1 EKLJP;
- V. PROGLAŠAVA da odluka br. KPCC/D/A/114/2011, od 22. juna 2011. god., treba da se izvrši od strane Kosovske agencije za imovinu;
- VI. NALAŽE Kosovskoj Agenciji za imovinu da, u saglasnosti sa pravilom 63 Poslovnika o radu Suda, u roku od tri (3) meseca obavesti Ustavni sud u vezi sa preduzetim merama za sprovodenje presude ovog Suda.
- VII. Da DOSTAVI ovu presudu strankama;
- VIII. Da OBJAVI ovu odluku u Službenom listu u skladu sa članom 20. 4 Zakona;
- IX. Ova presuda stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Prof. dr. Ivan Čukalović

Predsednik Ustavnog suda

Prof. dr Enver Hasani